

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ



ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2011
YEARBOOK

ГОДИНА 2

VOLUME II

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY



**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот:

Проф д-р Виолета Димова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Махмут Челик
Доц. д-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Душко Алексовски
Доц. д-р Марија Леонтиќ
Доц. д-р Нина Даскаловска
М-р Весна Коцева

Главен уредник

Доц. д-р Ранко Младеноски

Одговорен уредник

Доц. д-р Толе Белчев

Јазично уредување

Даница Гаврилоска-Атанасовска
(македонски јазик)
Доц. д-р Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров
Благој Михов

Печати

Печатница „Европа 92“ - Кочани
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бб
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Saša Mitrev, Ph.D.
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva-Gudeva, Ph.D.
Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Mahmut Chelik, Ph.D.
Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Dusko Aleksovski, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Ass. Prof. Nina Daskalovska, Ph.D.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.

Editor in chief

Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Ass. Prof. Marija Kukubajska, Ph.D.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov
Blagoj Mihov

Printing

„Evropa 92“ - Kocani
Printing No 300

Address of the editorial office

Goce Delcev University – Štip
Faculty of philology
Krste Misirkov b.b.,
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia



СОДРЖИНА CONTENT

- д-р Виолета Димова, д-р Јованка Денкова**
КОМУНИКАЦИЈАТА УЧЕНИК - ЛИТЕРАТУРНО ДЕЛО -
НАСТАВНИК, ОСНОВА НА СОВРЕМЕНИТЕ ПРИСТАПИ
ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА
Violeta Dimova, Ph.D., Jovanka Denkova, Ph.D.
THE COMMUNICATION: STUDENT LITERARY WORK
TEACHER, A BASIS FOR THE MODERN APPROACHES IN
THE TEACHING OF LITERATURE9
- д-р Петер Рау**
ПОВРЗАНОСТ СО ИСТОРИЈАТА. МЕТОДОЛОГИЈА И
СИСТЕМАТИКА НА ИМЕНУВАЊЕТО ВО ДЕЛАТА НА
ТОМАС МАН
Peter Rau, Ph.D.
THE LINKS WITH THE HISTORY. METHODOLOGY AND
SYSTEMATICS OF THE NAMING IN THE WORKS OF
THOMAS MANN17
- д-р Ранко Младеноски**
АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ ВО ПРОЕКТОТ
„ВЕДА СЛОВЕНА“ НА ВЕРКОВИЌ И ГОЛОГАНОВ
Ranko Mladenoski, Ph.D.
ALEXANDER III OF MACEDON IN THE PROJECT
„VEDA SLOVENA“ BY VERKOVIK AND GOLOGANOV27
- д-р Махмут Челик, д-р Јованка Денкова**
ДЕЦАТА НА ТУРСКАТА ЗАЕДНИЦА И ТУРСКОТО
НАРОДНО ТВОРЕШТВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Mahmut Chelik, Ph.D., Jovanka Denkova, Ph.D.
THE CHILDREN OF THE TURKISH COMMUNITY AND
TURKISH FOLK ART IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA.....37
- м-р Ева Велинова**
ЛЕГЕНДАТА ЗА РОЛАНД ВО ФРАНЦУСКО-ИТАЛИЈАНСКИ
КОНТЕКСТ: ОД СРЕДНОВЕКОВНА ВИТЕШКА ЕПИКА ДО
РЕНЕСАНСНА ИРОНИЈА
Eva Velinova, M.A.
THE LEGEND OF ROLAND IN FRENCH-ITALIAN
CONTEXT: FROM MEDIEVAL KNIGHTLY EPIC TO
RENAISSANCE IRONY43



- д-р Јованка Денкова, д-р Виолета Димова**
ГОВОРОТ НА ОМРАЗАТА И НЕТОЛЕРАНЦИЈАТА ВО
МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦА И МЛАДИ
Jovanka Denkova, Ph.D., Violeta Dimova, Ph.D.
THE SPEECH OF HATE AND INTOLERANCE IN MACEDONIAN
LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUTH51
- м-р Дијана Никодиновска**
ВРЕДНОСНАТА ОСКА ДОБРО/ЛОШО ВО ИТАЛИЈАНСКИТЕ
И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ПОСЛОВИЦИ
Dijana Nikodinovska, M.A.
THE AXIOLOGICAL AXIS GOOD/BAD IN ITALIAN AND
MACEDONIAN PROVERBS61
- д-р Јованка Денкова, д-р Махмут Челик**
ЗЛОБНАТА ЖЕНА ВО МАКЕДОНСКИТЕ НАРОДНИ
СЕМЕЈНИ ПЕСНИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА БАЛАДА
Jovanka Denkova, Ph.D., Mahmut Chelik, Ph.D.
EVIL WOMAN IN MACEDONIAN FAMILY FOLK SONGS
AND MACEDONIAN FOLK BALLADS73
- Драган Донеv**
КРИТИЧКА АНАЛИЗА НА МЕТАФОРАТА ВО
ПОЛИТИЧКИОТ ДИСКУРС
Dragan Donev
CRITICAL METAPHOR ANALYSIS IN POLITICAL DISCOURSE83
- д-р Толе Белчев, д-р Билјана Ивановска, Јакуп Лимани**
ОПИС ЗА НАСЕЛЕНОТО МЕСТО МЕРОВО, ЕТИМОЛОШКО
И ЈАЗИЧНО ОБЈАСНУВАЊЕ ЗА ОЈКОНИМОТ
Tole Belcev, Ph.D., Biljana Ivanovska, Ph.D., Jakup Limani
DESCRIPTION OF THE NAME OF THE PLACE MEROVO,
ETHYMOLOGICAL AND LINGUISTIC EXPLANATION OF
THE OIKONIM91
- д-р Емилија Бојковска**
ЗБОРОВНАТА ГРУПА ДЕТЕРМИНАТОРИ ВО
МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК
Emilija Bojkovska, Ph.D.
THE WORD CLASS DETERMINERS IN THE MACEDONIAN
AND IN THE GERMAN LANGUAGE99
- д-р Билјана Ивановска**
АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ
ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК
Biljana Ivanovska, Ph.D.
ANGLICISMS IN TEACHING GERMAN LANGUAGE AS A
FOREIGN LANGUAGE109



д-р Марија Леонтиќ СТАТУСОТ НА ЛЕКЕМИТЕ СО ТУРСКИ СУФИКСИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ДЕНЕС Marija Leontic, Ph.D. THE STATUS OF THE LEXEMES IN TODAY'S MACEDONIAN LANGUAGE	115
д-р Билјана Ивановска, д-р Нина Даскаловска ВАЖНОСТА НА ЈАЗИКОТ И НА КУЛТУРАТА ВО СИСТЕМОТ НА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА Biljana Ivanovska, Ph.D., Nina Daskalovska, Ph.D. THE IMPORTANCE OF LANGUAGE AND CULTURE IN THE HEALTH CARE DELIVERING SYSTEM	123
м-р Јане Јованов, Наташа Сарафова ВЛИЈАНИЕТО НА КРАТКИТЕ СМС ПОРАКИ ВРЗ СОВРЕМЕНИОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК Jane Jovanov, M.A., Natasa Sarafova THE INFLUENCE OF SMS MESSAGES ON CONTEMPORARY MACEDONIAN	129
д-р Билјана Ивановска, д-р Валентина Илиева МЕДИЦИНСКА ТЕРМИНОЛОГИЈА – ВОВЕД, ОСНОВИ И ОПШТО ЗА ЈАЗИКОТ ВО МЕДИЦИНАТА Biljana Ivanovska, Ph.D., Valentina Ilieva, Ph.D. MEDICAL TERMINOLOGY – INTRODUCTION, FUNDAMENTALS AND LANGUAGE OF MEDICINE IN GENERAL	137
д-р Јагода Стрезовска, д-р Билјана Ивановска ОСВРТ ВРЗ ЈАЗИЧНОТО ВЛИЈАНИЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ СОВРЕМЕН ЈАЗИК Jagoda Strezovska, Ph.D., Biljana Ivanovska, Ph.D. OVERVIEW OF THE LINGUISTIC INFLUENCE IN MODERN GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	145
д-р Нина Даскаловска, д-р Билјана Ивановска ВИДОВИ НА НАСТАВНИ ПРОГРАМИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ Nina Daskalovska, Ph.D., Biljana Ivanovska, Ph.D. TYPES OF LANGUAGE TEACHING SYLLABUSES	151
д-р Соња Петровска ДАЛИ НА НАШИТЕ УЧИЛИШТА ИМ СЕ ПОТРЕБНИ НАСТАВНИЦИ–ЛИДЕРИ? Sonja Petrovska, Ph.D. DO OUR SCHOOLS NEED TEACHERS – LEADERS?	159



д-р Нина Даскаловска МОДЕЛИ НА ПРОЦЕСОТ НА ЧИТАЊЕ Nina Daskalovska, Ph.D. READING MODELS	169
м-р Весна Коцева МЕТОДОТ ТАНДЕМ - АЛТЕРНАТИВЕН НАЧИН НА УЧЕЊЕ НА СТРАНСКИТЕ ЈАЗИЦИ Vesna Koceva, M.A. TANDEM METHOD ALTERNATIVE MANNER OF FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION	179
Елена Тупаревска ИДЕНТИТЕТОТ НА НАСТАВНИКОТ Elena Tuparevska TEACHER IDENTITY.....	185
м-р Марија Тодорова ИСТОРИСКИ И СОЦИЈАЛЕН АСПЕКТ НА ШПАНСКИОТ ЈАЗИК КАКО ДЕЛ ОД НАСТАВНАТА СОДРЖИНА Marija Todorova, M.A. HISTORICAL AND SOCIAL ASPECT OF SPANISH LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS	193
Сања Јованова СЕМЕЈСТВОТО КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ВО РАБОТАТА НА СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ Sanja Jovanova FAMULY AS A KEY FACTOR IN THE MODERN SCHOOL WORK	203
Марија Гркова НАЈЧЕСТИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ Marija Grkova THE MOST COMMON PROBLEMS IN LEARNING OF THE MACEDONIAN LANGUAGE AS A FOREIGN	211
Јадранка Тодевска МЕМОРИЈАТА CONDITIO SINE QUA NON ЗА ТОЛКУВАЧИТЕ Jadranka Todevska THE MEMORY – CONDITIO SINE QUA NON FOR THE INTERPRETERS	221



м-р Драгана Кузмановска, м-р Даринка Веселинова, Биљана Петковска РАЗГРАНИЧУВАЊЕ НА ПОИМИТЕ ПРЕВЕДУВАЊЕ И ТОЛКУВАЊЕ Dragana Kuzmanovska, M.A., Darinka Veselinova, M.A., Biljana Petkovskaj DISTINGUISH THE CONCEPTS OF TRANSLATION AND INTERPRETATION	131
м-р Даринка Веселинова ТОЛКУВАЧКИ ПРОБЛЕМИ Darinka Veselinova, M.A. PROBLEMS IN THE INTERPRETING	239
Костадин Голаков ВИДОВИ НА ПРЕВОД Kostadin Golakov TYPES OF TRANSLATION.....	247
Јована Караникиќ СТУДИИТЕ НА ЛАУРА САЛМОН КОВАРСКИ ЗА ПРЕВОД НА СОПСТВЕНИТЕ ИМИЊА И НИВНА ПРИМЕНА ВО ПРЕВОДИТЕ ОД МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ НА ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК Jovana Karanikikj THE STUDIES OF LAURA SALMON KOVARSKI ABOUT TRANSLATION OF PROPER NAMES AND THEIR APPLICATION IN THE TRANSLATIONS OF MACEDONIAN LITERATURE IN ITALIAN	255
д-р Марија Емилија Кукубајска АМЕРИКАНСКИ СТУДИИ: ИЛЕГАЛНИТЕ ДРОГИ МЕЃУ АМЕРИКАНСКАТА МЛАДИНА Marija-Emilija Kukubajska, Ph.D. AMERICAN STUDIES: ILLEGAL DRUGS AMONG YOUNG AMERICANS	265
д-р Трајче Нацев ВОДОСНАБДУВАЊЕТО И ОДВОДНИТЕ КАНАЛИ ВО ГРАДОТ БАРГАЛА Trajce Nacev Ph.D. WATER SUPPLY AND CONVEYANCE AND DELIVERY CANALS IN THE TOWN OF BARGALA.....	273



МЕМОРИЈАТА-CONDITIO SINE QUA NON ЗА ТОЛКУВАЧИТЕ

Јадранка Тодевска¹

Апстракт: Дали некогаш додека сте следеле конференција на која се зборуваат 15 странски јазици, сте се прашале кој е клучниот елемент што овозможува воспоставување на разбирање меѓу учесниците? Одговорот е толкувањето. Овој труд нема да го посветиме на начинот на кој се организира една конференција од ваков ранг, туку на толкувачите и на нивната психичка особина која е *conditio sine qua non* – меморијата.

Колку добро толкувачот ќе се справи со притисокот што го наложува оваа улога, зависи од познавањето на работниот и на мајчиниот јазик, но и способноста за меморирање на голем број податоци. Симултаното толкување не значи зборување истовремено со говорникот, туку прво толкувачот чека додека говорникот не го заврши исказот (мислата), па потоа започнува со толкувањето. Временската разлика во зборувањето на говорникот и на толкувачот се нарекува *décalage*. Без добро извежбана меморија оваа временска разлика може да биде и најголем непријател на толкувачот. Со завршувањето на една мисла, говорникот започнува друга, а толкувачот допрва треба да ја истолкува првата мисла, а во меѓувреме да ја слуша и памети другата. Без доволно вежби за меморија, толкувачот се ограничува на паметење на помалку податоци, што во многу случаи може да претставува и огромен проблем особено кога се толкува од германски на македонски јазик. На пример, без да се слушне глаголот не може да се направи целина во толкувањето, а во многу случаи глаголот, во германскиот јазик, стои на крајот од реченицата. Во вакви случаи се очекува од толкувачот да антиципира, за да не загуби дел од исказот при толкувањето.

Клучни зборови: *меморија, учење, толкување, база на податоци, техника на бележење, странски јазик.*

1). Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.
Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip.



THE MEMORY-CONDITIO SINE QUA NON FOR THE INTERPRETERS

Jadranka Todevska¹

Abstract: Have you ever asked yourself, when you were listening to a conference where attendants were speaking in 15 languages, what is the key element that makes communication successful? The answer is – the interpretation. We are not going to dedicate this paper on the organization of such conferences, but on the interpreters and one psychological characteristic which is condition sine qua non – the memory.

The ability of the interpreter to handle the pressure that comes with this profession doesn't depend on how well he/she speak the foreign and the native language, but on the ability to memorize a great deal of data. Simultaneous interpreting doesn't mean that the interpreter speaks at the same time with the speaker; the interpreter waits till the speaker finishes the idea, and then begins with the interpretation. The time-lag between the original and the interpretation is called *décalage*. Without good memory practices, this time-lag can be the biggest enemy of the interpreter. By finishing one idea, the speaker begins another and the interpreter has to start interpreting the first one while listening and remembering the second one. Without memory practices the interpreter limits himself to remembering only a small amount of data, which in many cases can be a big problem, especially while interpreting from German into Macedonian. For example, without having heard the verb in German, the interpreter can't get the whole idea. Most often the verb in German comes at the end of the sentence. In such situations it is expected from the interpreter to be able to anticipate, so there won't be any losses in the interpretation.

Key words: *memory, learning, interpreting, data base, note taking technique, foreign language.*

Вовед

Толкувањето е комплексна дејност која ги комбинира сите способности на личноста за постигнување на крајниот резултат – пренесување на пораката од еден јазичен код во друг. Но, не се работи само за трансфер, туку и за остварување на комуникација помеѓу страните кои не користат ист јазичен код. Најприменувани начини на толкување се консекутивно и симултано.

Столб на консекутивното толкување е системот на бележење, односно техниката на бележење на толкувачот.² Поради брзината со 2). Тодевска, Ј. (2010). Техники на бележење за консекутивно толкување, Годишен зборник

која се говори, секој толкувач треба да развие систем на бележење, составен од симболи и кратенки, за да може да запишува паралелно со зборувањето на говорникот, притоа без испуштање на детали, искази и примери. Но, и со перфектно развиен систем на бележење нема да може да се постигне најдобар ефект, доколку меморијата на толкувачот не е доволно извежбана. Според стандардите на Европската унија³, секој професионален толкувач треба да биде спремен да запишува до 6 минути говорење, па по завршувањето на овие 6 минути да настапи со толкување на говорот и да зборува најмногу 4,5 минути. Без разлика колку долго зборува говорникот, толкувачот треба да го заврши толкувањето за најмногу 75% од времето што му било потребно на говорникот. Со тоа се спречува појавување несигурност кај публиката и се задржува вниманието за следниот дел од говорот.

Она што најмногу му помага на толкувачот додека ги „чита“ симболите е меморијата. На пример, говорникот се отргнува од стандардниот текст и започнува со кажување на свое лично искуство или пак почне да кажува приказна, тогаш толкувачот може само да запише асоцијација со еден симбол или збор дека следува приказна (некој клучен елемент) и да се потруди да ја запамети, па кога ќе толкува тој воопшто нема да се користи со белешките и ќе оствари одличен контакт со публиката, гледајќи во присутните, притоа влевајќи им доверба во кажаното.

За разлика од консекутивното, симултаното толкување секогаш бара соодветна опрема која подразбира кабина со одлична звучна изолација, направена според ISO стандардите,⁴ микрофон, слушалки, удобно столче и сл. Кабината треба секогаш да биде поставена на повисоко ниво од публиката, за толкувачот да може да го гледа говорникот, а доколку има презентација, да може да чита од техничките помагала со кои се служи говорникот.

Но, како за консекутивното така и за симултаното толкување, меморијата е клучен сегмент во вршењето на таа дејност, која е единство од сите карактеристики и одлично развиени способности на личноста. Симултаниот толкувач е „двојна личност“, и слуша и говори истовремено. За да може да ги комбинира овие две активности, толкувачот се потпира на меморијата.

Најдобра вежба за вежбање на помнење на реченици е вежбата со повторување на истите зборови. Се почнува со еден збор и потоа некој друг учесник се надоврзува со повторување на првиот збор и продолжува

на Филолошкиот факултет во Штип, Штип, 189-195.

3). <http://ec.europa.eu/dgs/scic/>

4). <http://www.aiic.net/ViewPage.cfm/article79>



со друг. Потоа следниот ја повторува започнатата реченица без грешка и ја надополнува со уште еден збор. Доколку сте во можност да запаметите подолга реченица од 20 збора, тогаш имате развиена способност за меморирање на повеќе податоци кои се логички поврзани. Оваа вежба е тесно поврзана и со креативноста⁵, затоа што секој учесник треба да смисли соодветно надополнување на реченицата, притоа внимавајќи и на граматиката и на конструкцијата на реченицата.

Толкувањето е комбинација на интелектуалните способности кои се однесуваат на човековите сознанија активности: учење, помнење, мислење, говор. Според степенот на развиеност на способноста се разликуваат: надареност, талент и генијалност.

Помнењето може да се дефинира како психичка особина⁶ и ментална активност која ни овозможува стекнување на искуство и обновување на содржините кои порано се учени. Помнењето како психички процес има органски основи во кортексот и претставува сложен психички процес, бидејќи се состои од следниве психички процеси:

1. задржување или заборавање на она што е учено,
2. препознавање (некој вид сеќавање) на порано наученото и
3. повторување (сеќавање) на она што било во нашето искуство, што било научено.

Помнењето како способност им наметнало на научниците прашање дали се работи за една општа способност за помнење или за специфични способности на помнење, различни за различни содржини на материјалот кој се помни.⁷ Со помош на факторската анализа е откриено дека се работи за еден општ фактор на помнење и други фактори: групни и специфични. Што значи тоа? Тоа значи ако некој има добро помнење за сите видови содржини, сепак има подобро помнење за некои видови содржини. На пример, подобро ги помни визуелните содржини отколку аудитивните, моторните отколку вербалните и обратно.⁸

Помнењето ја сочинува основата на учењето, затоа што без помнењето на би можел правилно да се одвива процесот учење, ниту процесот на мислењето и фантазијата.

Една од најважните фази во процесот на помнењето е фазата на ретенција или фазата на здружување на впечатоците од претходните доживувања (перцепциите). Ништо не може да се препознае, репродуцира

5). Тодорова, И. (1994). Разбуди го својот креативен ум, Скопје

6). Алексоски, С. (2006). Општа психологија со криминалистичка психологија, Скопје.

7). Керамичиева, Р. (2002). Психологија во образованието и воспитанието, Скопје.

8). Алексоски, С. и Цветановиќ, В. (2002) Култура на општење во педагошка и деловна комуникација, Штип.



или пак избрише ако претходно не е задржано во нашиот мозок. Постојат повеќе фактори од коишто зависи колку и кои доживувања или информации ќе бидат задржани во нашето сеќавање.

Од психолошките фактори⁹ за ретенцијата се најважни: мотивацијата, афектите, интересите, ставовите, способноста за помнење аудитивни, визуелни впечатоци (ликови), идеи (зборови) и моторни движења, како и волјата (намерата) нешто да запомни. Суштината на ретенцијата, или на запомнувањето се состои во разликување на три видови промени и тоа: упростување, рационализација и нагласување на содржината. Речениците и зборовите што имаат смисла побрзо и полесно се задржуваат во нашето сеќавање.

Факторот за меморија (М-фактор) укажува на способност за задржување и обновување на впечатоци од непосредното помнење.

Препознавањето е еден вид на сеќавање, кое се случува кога препознаваме некого или нешто, дека порано биле дел од нашето искуство, биле перципирани. Препознавањето е полесно од сеќавањето. Помнењето е композиција од 4 нивоа:

1. сензорно регистрирање,
2. краткотрајно помнење,
3. долгорочно помнење,
4. ниво на процесирање.

Механичкото задржување го забележуваме кај оние субјекти што настојуваат да го запомнат секој збор од текстот. Тоа обично се случува кога учиме група зборови од некој туѓ јазик.

Стимулусот доаѓа преку сензорните рецептори (очите и ушите) во сензорна меморија. По влијанието на дразбите информациите се задржуваат кратко време, помалку од секунда во сензорната меморија во вид на ментални слики. Визуелната информација и слушната информација овде уште немаат никакво значење. Ако не се обработат (кодираат) во краткотрајната меморија (оперативната меморија) за следните 15 до 20 секунди информациите ќе се изгубат. Капацитетот на краткотрајната меморија е 7 ± 2 елементи, од 5 до 9 информациона единици. Со кодирањето на менталните слики во краткотрајната меморија се создаваат услови за нивно осмислување и пренесување во долготрајната меморија каде можат да се користат кога било, од каде не се губат, не се забораваат или барем каде постои понекогаш намалена можност за активирање на траги на некои информации.

9). Алексоски, С. (1997). Криминална психологија (психосоцијални фактори на престапништвото на младите), Штип.



Преку едно истражување се покажало дека за време на процесот на учењето, човечкиот мозок примарно го памти следново:¹⁰

1. податоците од почетокот на периодот на учење („ефект на првенство“);
2. податоците од крајот на периодот на учењето („ефект на скорашност“);
3. секој факт поврзан со поимите или обрасците кои се веќе складирани или во врска со другите аспекти од она што се учи;
4. секој факт кој е нагласен поради своето значење или единственост;
5. секој факт кој посебно го привлекува некое од петте сетила.

Забораването е комплементарен процес во однос на ретенцијата кој се состои во потполно или делумно, трајно или привремено губење на она што е научено. Забораването претставува губење на впечатоците што порано сме ги стекнале од влијанијата на надворешниот свет. Тоа значи дек помнењето се темели на осетите, перцепциите и претпоставките.¹¹ Всушност, препознавањето и репродукцијата се процеси што се насочени против забораването.

Меморијата – како „трезор на знаење“ по Цицерон го конзервира она што сме го осознале и измислиле, и варира од една до друга личност. По многу психолози и меморијата може да се култивира и да се вежба.¹²

Техниките за меморија или мнемотехниките,¹³ се збир на мемориски шифри или клучеви кои им овозможуваат на луѓето да запаметат без грешка сè што сакаат. Експериментите во врска со овие техники покажуваат дека доколку личноста запамети 9 од 10 факти, користејќи една или повеќе од мнемотехниките, ќе биде во состојба да запамети 900 од 1.000, 9.000 од 10.000, 90.000 од 1.000.000 итн. Слично на ова, оној кој е во состојба да ги запамети сите 10 ќе биде во состојба совршено добро да ги запамети и 1.000.000 информации. Овие техники ни помагаат да пребаруваме низ огромната база на податоци складирана во нашата меморија и лесно да пронајдеме сè што сакаме.

За толкувачите би било корисно да ги тестираат своите способности за паметење. Следуваат неколку тестови за вежбање на меморијата со клуч за пресметување на резултатите.¹⁴

10). Buzan, T. i Buzan, B. (1999). *Маре ума*, Beograd.

11). Алексоски, С. (2007). *Деловна комуникација*, Скопје.

12). Трајкова, В. (1995). *Психологија*, Скопје.

13). Зиганов, М. и Козаренко, В. (1999). *Мнемотехника*, Москва.

14). Со првото решавање на тестовите ќе добиете слика за степенот на развиеност на вашата меморија. Сепак, не треба да се разочарувате доколку резултатот не е задоволувачки. Тестовите можат да ви помогнат да ја вежбате вашата меморија и со понатамошното решавање на овие или на слични тестови да го следите напредокот кој сте го постигнале.



Тест за последователно помнење¹⁵

Само еднаш прочитајте ја следнава листа составена од 20 поими. Потрудете се да запаметите што е можно повеќе со редоследот на кој се напишани. Потоа на страна запишете ги сите поими кои сте ги запаметиле, според редоследот.

- | | |
|-----------------------|---------------|
| 1. тапети; | 11. слон; |
| 2. планина; | 12. затвор; |
| 3. здолниште; | 13. огледало; |
| 4. жица; | 14. куфер; |
| 5. сладолед; | 15. билка; |
| 6. ножици; | 16. енергија; |
| 7. закачалка; | 17. сеф; |
| 8. часовник; | 18. диња; |
| 9. медицинска сестра; | 19. мелез; |
| 10. парфем; | 20. чевлар. |

Резултатот ќе го бележите на два начина: прво запишете го бројот на поими кои сте ги запаметиле од можните 20, а потоа запишете го бројот на поими кои сте ги запаметиле со правилниот редослед. (Ако замените два поими, тогаш и двата се грешни во однос на редоследот.) Дајте си по еден поен за секој запаметен поим и по еден за секој поим наведен со исправниот редослед. (Вкупниот број на поени е 40).

Број на запаметени поими: _____

Број на погрешни поими: _____

Број на поими со правилен редослед: _____

Број на поими со погрешен редослед: _____

Тест за меморирање со асоцијации¹⁶

Дајте си 60 секунди за да ја запаметите следната листа од поими. Цел на овој тест е да запаметите што повеќе поими, така што ќе знаете под кој број се наоѓа секој од нив.

1. атом;
2. дрво;
3. стетоскоп;
4. кревет;
5. кугларница;

15). За повеќе тестови види Buzan, T. (2000). *Savršeno pamćenje*, Beograd.

16). За полесно да ги запаметите поимите по вистинскиот редослед, најдобро е да пробате да направите приказна од нив, да ги поврзете преку асоцијации. На пример: Вашето омилено цвеќе е засадено во цреп, а Вие седејќи под чадорот јадете мед и уживате во убавината на цветот. Подоцна влегувате дома и ги миете забите со четка и паста за заби.



6. цреп;
7. чадор;
8. мед;
9. четка;
10. паста.

Запишете ги запомнетите поими по зададениот редослед

10. _____	1. _____
8. _____	3. _____
6. _____	5. _____
4. _____	7. _____
2. _____	9. _____

Број на исправни поими: _____

Тест за помнење цифри

Добро погледнете го секој од овие петнаесетцифрени броеви, задржувајќи се на секој не повеќе од 30 секунди. По половина минута запишете го бројот онака како што сте го запаметиле.

1. 798465328185423
2. 493875941254945
3. 784319884385628
4. 825496581198762

Запишете го секој запомнат петнаесетцифрен број.

Дајте си по еден поен за секоја цифра која е напишана со правилен редослед. Вкупниот број поени е 60. Вашиот резултат: _____

Тест за помнење телефонски броеви

Следнава листа проучувајте ја две минути и обидете се да ги запаметите сите телефонски броеви. Потоа запишете ги одговорите.

Вашиот омилен продавач

800-896



Вашиот партнер за тенис	146-326
Вашиот матичен лекар	578-079
Вашиот продавач на весници	868-228
Вашиот цвеќар	180-089
Вашиот туристички агент	332-207
Вашиот омилен театар	267-900
Вашата омилена дискотека	710-902
Вашето омилено кино	260-535
Вашиот омилен ресторан	314-030

Сега запишете ги запомнетите телефонски броеви.

<i>Вашиот омилен продавач</i>	_____
Вашиот партнер за тенис	_____
Вашиот матичен лекар	_____
Вашиот продавач на весници	_____
Вашиот цвеќар	_____
Вашиот туристички агент	_____
Вашиот омилен театар	_____
Вашата омилена дискотека	_____
Вашето омилено кино	_____
Вашиот омилен ресторан	_____

Заклучок

Оваа професија од толкувачот бара постојано да биде во тек со најновите случувања, да чита стручна и слободна литература како на мајчиниот, така и на работните јазици, секојдневно да вежба да толкува, пред сè консекутивно толкување (затоа што не бара посебни услови за работа, се вежба во групи од најмалку двајца толкувачи од кои едниот чита, а другиот запишува), константно да го продлабочува својот систем на бележење, да практикува вежби за меморија, да совладува нова терминологија и сл. Единствено со напорна работа и вложување на многу труд толкувањето ќе ви причинува задоволство.

Библиографија

- Алексоски, С. (2006). *Опита психологија со криминалистичка психологија*, Скопје.
- Алексоски, С. (2007). *Деловна комуникација*, Скопје.
- Алексоски, С. и Цветановиќ, В. (2002) *Култура на општење во педагошка и деловна комуникација*, Штип.
- Алексоски, С. (1997). *Криминална психологија (психосоцијални фактори на престапништвото на младите)*, Штип.



- Buzan, T. i Buzan, B. (1999). *Маре ума*, Београд.
- Buzan, T. (2000). *Savšeno pamćenje*, Београд.
- Зиганов, М. и Козаренко, В. (1999). *Мнемотехника*, Москва.
- Керамичева, Р. (2002). *Психологија во образованието и воспитанието*, Скопје.
- Тодевска, Ј. (2010). *Техники на бележење за консекутивно толкување*, Годишен зборник на Филолошкиот факултет во Штип, Штип, 189-195.
- Тодорова, И. (1994). *Разбуди го својот креативен ум*, Скопје.
- Трајкова, В. (1995). *Психологија*, Скопје.
- <http://ec.europa.eu/dgs/scic/>
- <http://www.aiic.net/ViewPage.cfm/article79>